

КОЗАКИ З ПОЛЬЩІ
ВІДАНУВАЛИ
ГЕРОЇВ БАЗАРУ... **2**

СІЧ ЗРОСТИТЬ
НОВИХ
КОЗАКІВ **4**

ОТАМАН
ЛЮТИЙ- **6-7**
ЛЮТЕНКО

Козацький Край

Козацькому роду нема переводу!
www.cossackland.org.ua

Ціна - 1 грн.

№17 (17)
29 листопада 2011 р.

Українські вечорниці

На «Дикому хуторі»
в Холодному Яру пройде
низка вечорниць, які
повертають дух сиравжніх
українських традицій.
Господиня вечорниць –
Леся Осміровська, яку
називають «Квіткою
Холодного Яру»...

«ЧОРНІ ЗАПОРОЖЦІ» З ПОЛЬЩІ ДОРОГОЮ ДО БАЗАРУ ЗАВЕРНУЛИ В ХОЛОДНИЙ ЯР...

Петро ДОБРО

Днями Холодний Яр знову зустрічав дорогих гостей з польського Закерзоння — чорних запорожців з Перемишля, пана сотника Романа Боровика і

В історичному одностої сотника Романа Боровика в Україні бачать значно частіше...

двох його козаків. Трійця славних патріотів України до того

встигла побувати у Корсуні-Шевченківському і прямувала на Житомирщину. Там козаки з польськими паспортами і українськими ширими душами прийняли участь у вшануванні геройів Базару. Нагадаємо: рівно 90 років тому, 21 листопада 1921 року в цьому містечку зазнала поразки Волинська група Дієвої Армії УНР, яка здійснювала Другий зимовий похід. Оточені більшовицькою кавалерією, 359 геройів з презирством відкинули ганебну пропозицію перейти на бік червоних і були розстріляні.

Захід по вшануванню пам'яті геройів зібрали безліч патріотів з усіх куточків України та з-за кордону, як бачимо з візиту, нанесеної «Вільним козацтву Холодного Яру» польськими братами по духу. Разом з чорними запорожцями до Базару приїхали і козаки з черкаського Корсуня, керовані отаманом Василем Милокостом. У складі делегації був і добрий товариш холоднярського отамана Олега Островського — головний

в етлікар Корсуня, знаменитий чудовими патріотичними піснями, до яких сам пише і слова, і музику — Микола Мончик. Рідний дядько пана Миколи — у спільній могилі полеглих геройів...

В ізит «чорних запорожців» з Перемишля на Черкащину — далеко не перший і не останній.

Їхній тулумбас навіть «прописався» у Корсуні і вже не вивозиться після акцій до Польщі. Тож ми ще не раз почуємо його гудіння під ударами вусатих хлопців з Польщі, чий серця належать Україні. До речі, вони залишили у редакції «Козацько-

Під знаменами Холодного Яру - Олег і Леся Островські з українськими козаками з Польщі

го краю» декілька екземплярів «Нашого слова» — україномовної газети, віддрукованої у польській Варшаві. Здавалося б, що там можна було знайти про наш край? Та в публікації «Унікальні марки Комітету Ярославщини та Закерзоння» читаємо про поштові марки, видані коштом

українців у еміграції на честь «регіональної зустрічі емігрантів» у американському Чикаго. На одній з них марок — наш земляк, славний гетьман Богдан Хмельницький. Світ таки добряче тісний. І в ньому завжди знайдеться місце для славних імен українських лицарів...

«Городищина козацька»: козаки сучасні повертають славу козаків минулого

Ігор АРТЕМЕНКО

До редакції «Козацького краю» надійшов лист від журналіста, історика і краєзнавця Володимира Чоса. Маючи досвід роботи з багатьма виданнями, пан Володимир високо оцінив «Козацький край» і запропонував нам ознайомитися з його новою книгою, яка дніми побачила світ.

Книга «Городищина козацька» розповідає про розвиток такого унікального явища, як українське козацтво упродовж XVI-XVIII століття на території сучасного Городищенського району Черкаської області та про збереження лицарських традицій у наші дні. Це вже третя книга Володимира Чоса на історико-краєзнавчу тематику. Цього разу він описує звіттягу власне городищенських козаків та визначні події й битви козацької доби, пов'язані з цим краєм, починаючи від 1537 року.

Сторінка за сторінкою автор відкриває перед читачами славне минуле, про яке багато хто із сучасних мешканців Городища і не чув. Про маєток гетьмана Богдана Хмельницького у Млєві. Про часи, коли у

Городищі жила донька Хмельницького Олена (дружина гетьмана Правобережжя Павла Тетері) і те, як у неї гостював брат, що постригся у ченці — Юрій Хмельницький. Десь тут — чи просто в домі у сестри, чи по дорозі з Городища до монастиря у Смілі, його скопили королівські солдати і в кайданах відправили до Польщі.

Автор «Городищіни козацької» з точністю до метра вказує читачам місцину у сучасному Городищі, де височіла козацька сторожова вежа. Так само точно вказує місце, де був міський замок. Влітку 1664 року солдати полковника королівського війська Польщі Себастьяна Маховського тримали тут оборону від запорозьких козаків під проводом легендарного Івана Сірка — у тому бою раніше «зазійний» перед кулями й шаблями Сірко отримав серйозне поранення.

Володимир Чос припускає: замок у Городищі збудував відомий французький інженер на службі польському королю — Гійому Боплану. Автор «Городищіни козацької» наголошує: рештки земляних замкових валів і нині можна побачити за будівлею районного

будинку зв'язку. В Городищі залишилося не так багато місць, де помітні сліди козацької епохи. Але хто знає, скільки ще загадок тайтять ця земля? В усікому разі, не так давно з дна річки Татарки, що впадає у Вільшанку, дістали розривне чавунне ядро, яке просвистіло і генуло тут більше аніж триста років тому. Знайшли і сокиру та алебарду, а ще — козацьку люльку,

Сміливо можна сказати, що нині городищани зробили для себе ще одне справжнє відкриття — книгу Володимира Чоса. Варто відзначити, що вийшла вона за підтримки сучасних козаків — а головно Сергія Ковели, отамана Городищенського козацького полку імені Максима Кривоноса.

22 листопада ми
святкували день свободи

Погири всі негаразди,
ми продовжуємо йти
шляхом, яким в усі
віки йшли вільні
духом. Ніщо не може
спинити тих, для
кого свобода — це
мета життя.
Зі святом
вас, дорогі
читачі!

Редакція
«Козацького
краю»

Українська держава понад усе!
Видання історичного клубу «Холодний Яр»

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Передплати газету
«Незборима нація»!

Вона може стати неоціненим другом вчителя, школяра, студента, історика, краєзнавця, кожного, хто цікавиться героїчною і трагічною історією нашої Батьківщини.

«Незборима нація» — газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України.

Її можна передплатити у будь-якому відділенні пошти: передплатний індекс 33545. Вартість передплати на рік — 17,34 грн.

Не забудьте передплатити «Незбориму націю» і для бібліотек та шкіл тих сіл, з яких ви вийшли.

nezboryta@naciya.org.ua

УВАГА!
Ви можете стати учасниками і співавторами будівництва, яке увійде в історію!

Невдовзі розпочнеться спорудження Музею Холодного Яру, експозиція якого висвітлюватиме історію славного краю в усі часи визвольних змагань за волю України. Ініціаторами виступили ЧТО «Вільне козацтво Холодного Яру» та історичний клуб «Холодний Яр».

З пропозиціями щодо архітектурних проектів будівництва музею, наповнення музею та фінансової допомоги у втіленні проекту звертайтесь за телефоном у Черкасах: (0472) 31-29-74, за адресою:
м. Черкаси, вул. Ільїна, 330, к. 4 або за електронною адресою: Cossack_land@i.ua

НА ПУБЛІКАЦІЮ В «КОЗАЦЬКОМУ КРАЇ» ВІДГУКНУЛИСЯ ЗІ США

Рома Лісович, внука старшини Армії УНР, уродженця Шполи Віктора Филиповича, залишається одним з найактивніших учасників Українського Народного Союзу — найпотужнішого об'єднання українців США. Як і дідусь, вона прагне кращого майбуття для рідної України...

Петро ДОБРО

Приємно було отримати відгук на мою липневу статтю у «Козацькому краї», де йшлося про вшанування воїнів Армії УНР, яким у Звенигородці встановили пам'ятний знак. Поміж інших прізвищ, викарбуваних на пам'ятникові, значився уродженець Шполи, яка тоді належала до Звенигородського повіту — полковник Дієвої Армії УНР Віктор Филипович. Цікаво, що українські джерела, розповідаючи про долю Филиповича, назначали: подальша його доля після проживання на еміграції в Польщі невідома...

Нині ж надійшла вісточка з-за океану — від онуки нашого героя. Про вшанування свого славного дідуся вона дізналася навіть не з сайту «Козацького краю» в Інтернеті, а з його друкованої версії — газету їй хтось надіслав поштою...

«Шановна редакціє! З великим захопленням читала вашу газету, надіслану мені з України. Така мила несподіванка — побачити пам'ятник, присвячений борцям за волю України. Серед них — і мій «дід Віті» — Віктор Михайлович Филипович, якого доля замела в Америку після Другої світової війни, разом з дружиною та дочкою — моїми бабусею та мамою. На жаль, ні діда,

ні бабусі, ні мами вже не стало. Хоча ми народжені в Америці — ми й далі шануємо пам'ять такої відданої Україні людини — нашого діда і прадіда. Не знали, що його й на Україні вшанували. Які ми горді! Який жаль, що мама не дожила побачити...

Мій син — правнук полковника Филиповича, ніколи його особисто не знав. Дід Віктор помер багато літ тому. Але тепер, понад півстоліття пізніше, його правнук перебуває в Києві, ходить по тих самих вулицях, по яких його прадід ходив. Він несе з собою ті самі цінності, які прадід Віктор вкорінив у свою сім'ю і які передаються з покоління до покоління — а саме, любов до Бога і до України.

Факт, що існує пам'ятник зворушив нас всіх та виникає питання. Де ж він? Яка ж адреса? Хто поставив? Будь ласка — дайте нам знати.

З далекої Америки — велике спасиби та бажаю вам багато успіху. З пошаною, Рома Лісович — внука полк. Віктора Михайловича Филиповича»

Ми надіслали пані Ромі листа і чекаємо відповіді: у планах «Козацького краю» — публікація ексклюзивної розповіді про долю полковника Филиповича та його родини на еміграції за океаном.

УНІФОРМА ХОЛОДНОЯРСЬКИХ КОЗАКІВ ЗАІНТРИГУВАЛА ВІДОМОГО МАНДРІВНИКА-ПАТРІОТА

Добрий день. Мене зацікавила Ваша організація «Вільного Козацтва Холодного Яру». Ваша уніформа на заходах, присвячених Холодноярській ресиубліці — постійна чи тільки для реконструкції? Чи будете Ви шкіри одяг холодноярців за Горліс-Горським? У нього в першому розділі "Холодного Яру" є такий опис форми: «Верст за три зустрічаю імять кіннотників на місцевих невисоких стежняках. Двое у місцевих, козацького крою чорних киреях, троє в чорних довгих жупанах із грубого сукна, з-під яких видно широкі чорні штани. На всіх баранячі шапки з чорними оксамитовими верхами...» Чи можна у Вас замовити деякі елементи уніформи та скільки це буде коштувати?

Задалегідь вдячний за відповідь. З інвагю, Кариенко Владислав, член історичного клубу "Холодний Яр"

Це лист надійшов до електронної скриньки «Козацького краю» минулого тижня. Порадувало те, що його автор, який читає нашу газету і цікавиться славним минулім. Киянин Владислав Карпенко, якому нині 30 років, кілька років тому прославився, вирушивши у весільну подорож з дружиною Оксаною до романтичного міста кохання, французького Парижа. Але не просто до Парижа, а ще й місцями, пов'язаними з іменами, легендарними для визвольної боротьби українців. «Не дивлячись на такий

романтичний приїзд і тому після відвідування всесвітньо відомих історичних пам'яток, я запланив піти до могил видатних синів України, які знайшли свої останній притулок на далекій французькій землі, — писав тоді у «Незборимій нації» пан Владислав.

- Адже саме в Парижі поховані Головний отаман УНР Симон Петлюра, Петлюровською ж мовою прізвища викарбувано згідно з українським право-писом.

Спочатку шлях

проліг до кладовища Монпарнас. Знайти могилу Симона Васильовича було неважко. На схемі біля входу на кладовище написано номер поховання — "Симон Петлюра, Президент України". Надгробний пам'ятник надзвичайно красивий — в глибині чорного ґранту знаходитьсь погруддя Симона Васильовича. Зверху пам'ятник увінчано тризубом. Тут же поховано дружину і дочку Головного отамана. Вразило написання їхніх прізвищ — Петлюрова, Петлюрівна. Французькою ж мовою прізвища викарбувано згідно з українським право-писом.

Віддавши шану

Головному отаману,

рушили на старовинне

кладовище Перлашез.

У літературних

джерелах зазначено,

що Нестора Махно

поховано у Стіні ко-

мунарів... Після три-
вальних пошуків у ніші
під номером 6685
таки знайшли похо-
вання буйного сина
України. На бронзо-
вій таблиці — баре-
льєф отамана, напис
латиницею "Нестор
Махно" та роки жит-
тя. Біля таблиці
буketик квітів — не
забувають "Батька"...

Сини України з
різними долями, сві-
тоглядами та прин-
ципами поєднались
чужою землею. Радує,
що люди не забува-
ють про них, що мо-
гили їхні доглянуто.

На жаль, поховання

українських геройів на

Батьківщині не тіль-
ки не впорядковано,

а більшість їх навіть

не знайдена. Хотіло-
ся, щоб наша влада

поставилася до цієї
надзвичайно важливої
справи відповідально».

ВІД РЕДАКЦІЙ:

автор цього листа
невдовзі отримає ви-
черпну відповідь на
всі поставлені у листі
запитання, тільки-
ж головний редактор
«Козацького краю» і
отаман «Вільного ко-
затства Холодного Яру»
Олег Островський по-
вернеться із закор-
донного відрядження.
Сподіваємося, Владислав і Оксана Кар-
пенки чергову річницю
своєго весіля святку-
ватимуть на «Дикому
хуторі» в Холодному
Яру — місці, не менш
романтичний і не менш
славній для української
історії, аніж Париж...

Сподіваємося, що зовсім
скоро під ногами родини
Карпенків, яка любить
мандрі, шурхотітиме
опале дубове листя
холодноярських
стежок...

читайте про козацьке минуле та сьогодення і разом з нами творіть майбутнє України! Передплатний індекс нашої газети — 89155. Вартисть передплати на рік — 126,5 грн. Газета виходить двічі на місяць.

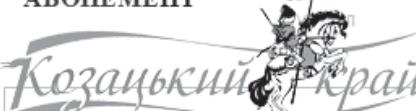
форма СП-1

89155

(індекс видання)

АБОНЕМЕНТ

на газету

(найменування видання)

Кількість комплектів

на 20 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

(поштовий індекс)

(адреса)

Кому

(прізвище, ініціали)

ПВ	місце	літер

На

газету
журнал

89155

(індекс видання)

Вартість	передплата	грн.	коп.	Кількість комплектів
	переадресування	грн.	коп.	

на 20 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

ПОШТОВИЙ ІНДЕКС	МІСТО _____
КОД ВУЛИЦІ	СЕЛО _____

район _____

ВУЛИЦЯ _____

БУД.	КОРП.	КВ.	ПРІВІЩЕ, ІНІЦІАЛИ

КОД ПЕРЕДПЛАТИКА

ДАХНІВСЬКА СІЧ - «КУЗНЯ» СПРАВЖНІХ КОЗАКІВ

Юлія СОБКО,
мал.Андрія
ЄРМОЛЕНКА

ДІТИ ХХІ СТОЛІТТЯ
– ЦЕ МАЙБУТНІ
«ЕЙНШТЕЙНИ»
ЧИ СОЦІАЛЬНІ
ВІДЛЮДНИКИ?

З одного боку, дитина швидко опановує премуроші сучасних технологій на відміну від старшого покоління. Та, з іншого,

ГУРТКИ, СЕКІЇ -
ГАРНА АЛЬТЕРНАТИВА
БЕЗПІДНО
ЗГЯНОМУ ЧАСУ

У сучасному суспільнстві можна виховувати дітей по-іншому, пояснивши, що добре, що погано, зацікавивши їх. Наприклад, за радянських часів 90 % дітей були зайняті у різноманітних гуртках, там вони займалися корисною справою і були під наглядом дорослих. Сьогодні ж

морально-бойових якостей: сміливості, стійкості, дисциплінованості.

«Якщо ми зможемо виховати хоча б одну високоморальну людину на сто осіб – це вже буде величезна заслуга перед майбутнім суспільством, – розповідає голова комітету самоорганізації населення мікрорайону Дахнівка, Микола Мирза, якому належить ідея створення козацького табору.

немалій території табору, 8,4 га, крім куренів, прикрашених петриківськими розписами, буде розташовано генеральну канцелярію (місце дислокації директора та вихователів Січі), санчастину, спортивні майданчики, сцену, місце для проведення урочистих заходів, таких як піднімання прапору, а також різноманітних народжень.

Поки що повністю відновлено лише їдалю: стіни якої прикрашають українські орнаменти у вигляді соняшників, рушники та віночки із різноманітними стрічками, підлогу встеляють килими. А допоки табір не функціонує, що «красу» знаходить для проведення весіль.

Відведено місце і для облаштування домашнього господарства, планують створити щось на зразок звіринця, продовжуючи традиції січовиків. Адже, як відомо, при Січі за часів Богдана Хмельницького був такий звіринець. На самперед хочуть вирощувати китайських свинок. На сьогодні вже є перші мешканці – три безпідступні собаки. Вони же і охоронцями табору.

Та й місце розташування спортивно-педагогічного центру сприятиме оздоровленню діток. Мішаний ліс із дубів, кленів і сосен, що оточує Січ, очищує повітря від пилу та бруду. Чисте повітря, віддаленість від гамірного повсякдення будуть позитивно впли-

вати на душу і тіло дітей. Тут вони опиняться на однінці з природою, відчувають якусь первісність, відмовившись від мобільних телефонів та комп'ютерів.

Основою виховання майбутніх козаків стане духовність. Адже, як висловлюється пан Мирза, «без стержня духовності все це пусте». Тому в таборі буде священик, повісять ікони, читатимуть «Отче наш»...

ПРАВИЛЬНА МОТИВАЦІЯ – ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЗАЩАВЛЕНОСТІ У ДІТЕЙ ДО СІЧІ

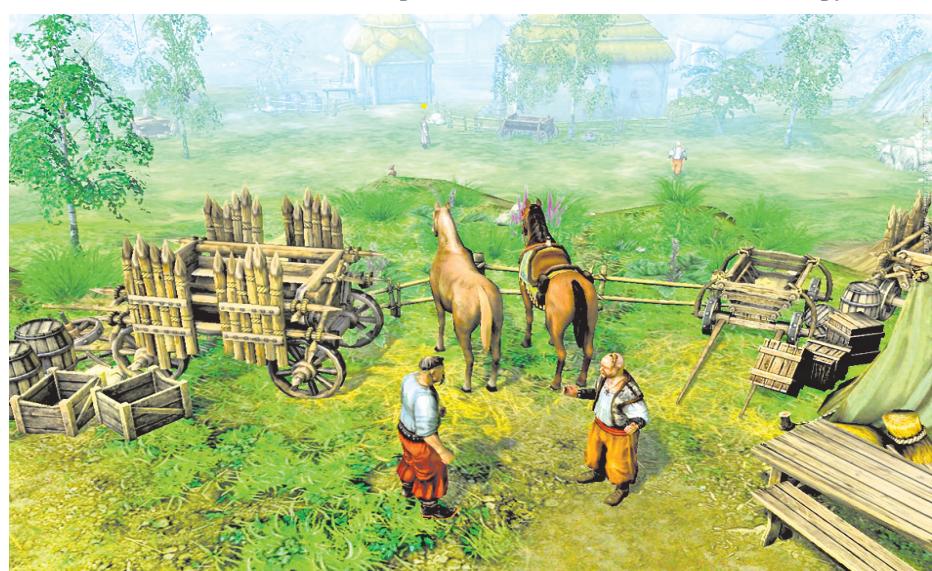
Середній вік відпочиваючих становитиме 10-16 років. Працюватиме табір цілий рік. Діти тут зможуть вивчати шкільні предмети, щоб не відставати від учбового процесу. Оздоровлення триватиме 21 день. Цього, як вважають організатори, досить, аби дитина змогла почерпнути початкові основи козацьких традицій, і в той же час – це та гранична межа, після якої відбувається наряддання. Настанок свого перебування у таборі дитина отримає почесне

звання. На наступний зайдії переведуть вже в ранг вищого ступеня. Така мотивація сприятиме виникненню бажання повернутися сюди знову і знову.

Середня оплата за можливість тут відпочити буде коливатися від 1000 до 1200 грн. Для соціально незахищених верств населення передбачаються пільги. Ціни для таких сімей будуть символічними.

Також у планах неабияке місце відводиться співпраці з відділами міліції у справах неповнолітніх та з соціальними службами, що займаються дітьми з девіантною поведінкою (тобто такою, що відхиляється від загальноприйнятих норм). Для таких дітей будуть спеціальні зайді, з ними працюватимуть психологи з метою направлення їхньої активності в правильне русло.

І хоча Дахнівська Січ лише на першому етапі створення, організатори впевнені, що доведуть заплановане до кінця. І вже наступного літа вона гостинно зустріне перших відвідувачів.

– чим більше часу вона проводить у соціальних мережах, тим менше її прагнення спілкуватись в реальному житті, таке відсторонення прививає дитині комплекс неповністі та невпевненості в собі, що в майбутньому буде заважати і кар'єрі, і особистому життю.

Філософ Сенека казав: «Більшість часу свого життя ми проводимо у бездіяльності або витрачаємо його на помилки чи погані звички». Час так швидко спливає, його потрібно економити і використовувати з користю. Натомість сумна статистика багатьох соціальних досліджень говорить про інше: майже 88 % українських дітей та підлітків проводить своє дозвілля біля екранів моніторів. «Телевізор мне природу заменив», – ці слова Матроскіна із радянського мультфільму актуальні й сьогодні.

«ДАХНІВСЬКА СІЧ» - КОЛИСКА «ДУХОВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ»

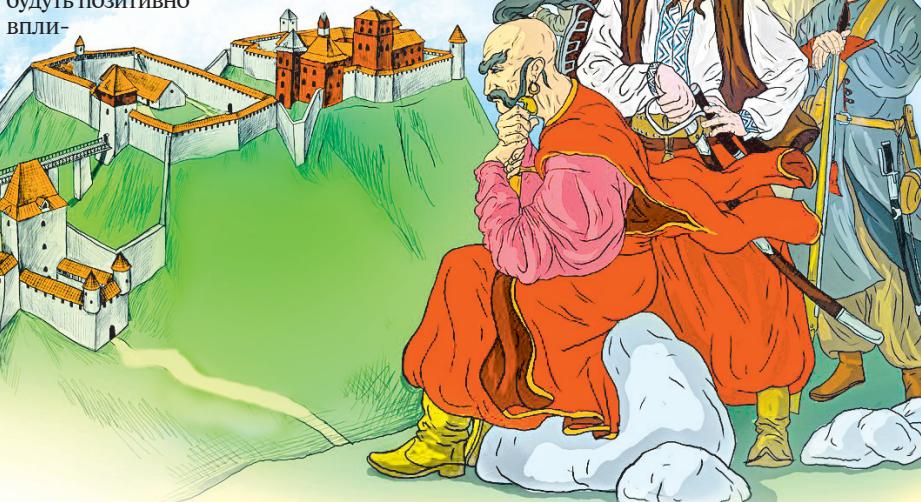
Наприклад, багато хто із черкашан і не чув про грандіозні наміри перебудови кoliшнього дитячого табору «Орлятко», що у черкаському мікрорайоні Дахнівка, на спортивно-педагогічний центр «Дахнівська Січ». А хотілось би, щоб про цю ідею відродження козацької слави дізналось якомога більше людей.

Не випадково створити Січ вирішили саме на Черкащині, «землі козацької вічній і святій». І від правильної організації проекту залежить дуже багато, адже поставлено високу мету – виховання патріотизму в дітей і молоді, прищеплення основ духовності та

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ НА КОЗАЦЬКИХ ТРАДИЦІЯХ

Повторювати побут козаків планують майже у всьому: 18 будиночків обляштують у вигляді козацьких куренів, вітати відповідників будуть козаки у шароварах, зі списами та шаблями в руках, майбутні козачата опануватимуть навички бойового гопака, гончарства, ковальства. Дівчата тут будуть виховувати як майбутніх берегинь. А різні спортивні змагання сприятимуть згуртованості молоді та взаємодії в команді.

Зовнішній вигляд Січі також вражатиме: великі ворота, частокіл, вежа. На

**ОКРІМ УКРАЇНИ, НА САЙТІ «КОЗАЦЬКОГО КРАЮ»
МАЄМО ВІДВІДУВАЧІВ ЩЕ З 24 КРАЇН СВІТУ!**

Козацький Край

www.cossackland.org.ua

З МОМЕНТУ ВИХОДУ МИНУЛОГО НОМЕРА ГАЗЕТИ ЛІЧИЛЬНИК CLUSTER MAPS ЗАФІКСУВАВ ПОЯВУ НА НАШОМУ САЙТІ ВІДВІДУВАЧІВ З ТРІХОХ НОВИХ КРАЇН – АВСТРАЛІЇ, ШВЕЙЦАРІЇ ТА ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ. ТАКИМ ЧИНОМ, НА САЙТІ «КОЗАЦЬКОГО КРАЮ» ВЖЕ ПОБУВАЛИ ВІДВІДУВАЧІ З УСІХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ ТА АВТОНОМОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ. А ТАКОЖ – ПРАКТИЧНО З УСІХ МАТЕРІКІВ НАШОЇ ПЛАНЕТИ: ПІВНОЧІ І ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ, ЄВРАЗІЇ, АВСТРАЛІЇ ТА АФРИКИ. НЕ БУЛО ЛІШЕ З АНТАРКТИДИ...

Грузія

Бельгія

Канада

Швейцарія

ПАР

Ісландія

ОАЕ

Аргентина

Австралія

Ізраїль

Німеччина

Росія

Франція

Іспанія

Італія

Португалія

Естонія

Нідерланди

Греція

Туреччина

Японія

Польща

Чорногорія

Австралія

Ізраїль

Німеччина

Росія

Франція

Іспанія

Італія

Португалія

Естонія

Нідерланди

Греція

Туреччина

Японія

Польща

Чорногорія

Австралія

Ізраїль

Німеччина

Росія

Франція

Іспанія

Італія

Португалія

Естонія

Нідерланди

Греція

Туреччина

Японія

Польща

Чорногорія

Австралія

Ізраїль

Німеччина

Росія

Франція

Іспанія

Італія

Португалія

Естонія

Нідерланди

Греція

Туреччина

Японія

Польща

Чорногорія

Австралія

Ізраїль

Німеччина

Росія

Франція

Іспанія

Італія

Португалія

Естонія

Нідерланди

Греція

Туреччина

Японія

Польща

Чорногорія

Австралія

Ізраїль

Німеччина

Росія

Франція

Іспанія

Італія

Португалія

Естонія

Нідерланди

Греція

Туреччина

Японія

Польща

Чорногорія

<img alt="Coat of arms

Вечорниці, скасовані московським царем, відновила Берегиня Холодного Яру

Іван МЕТЕЛИЦЯ

Навіть у часи жорстоких воєн проти турків, татар, московитів, поляків чи інших ворогів люди в козацькому краї вміли відпочити. Улюбленими осінньо-зимовими вечірніми розвагами українців були вечорниці, на яких розповідали казки й легенди, співали, танцювали, веселилися «до третіх півнів» - тому вечорниці називали їх досвітками. Господиню хати, де збиралися, величали «вечернична» або «досвітчана маті». Проте молоду господиню ресторанно-готельного комплексу «Дикий хутір» у Холодному Яру, де нині відроджуються традиції українських вечорниць, називають інакше. За Лесею Острівською міцно закріпилися два додаткових «імені»: шанобливе «Берегиня холоноярського козацтва» і романтичне «Квітка Холодного Яру»...

«Дикий хутір» - у диво-

нишевського в Буді. Вітер вітром, та як відомо, в епіцентрі буревію завжды... найзатишніше. Тому і їдуть до «Дикого хутора» звідсіль - щоб відчути чудове поєдання смачного застілля, справжніх веселощів і давньої слави, якою тут дихає абсолютно все. У меню - страви за рецептами наших славних предків: від спотикача, хреновухи,

того, що стрілки годинника «перевели» водночас на сотні років назад, додає обстановка ресторану - столи і лави з грубого дерева, полум'я живого вогню у центрі зали, а поруч - невелика, але важка козацька гармата і чорний прapor холоноярських повстанців... І при цьому - жодного дискомфорту для ніжних синів і дочек сучасних міст, бо все це поєднується з абсолютною чистотою і використанням сучасних технологій. Та й залишилася відпочити єде - у будиночках, внутрішнє вбрانня яких повторює українську хату кількасотлітньої давнини, але із сучасними санузлом і душем з гарячою водою...

Тут відпочивали і зупинялися безліч знаменитостей: від актора Володимира Горянського (відомого за ролями у «Дні народження Буржу», «Вечорах на хуторі біля Диканьки» та інших культових фільмах сучасності) та знаменитого гурту «Тік» - до відомих політиків, письменників і митців. Тут сподобалося зупинятися Романові Ковалю, Василеві Шкляру,

вижній місцині, за сотню кроків від тисячолітнього Дуба Залізяка в Холодному Яру. Звідси починалася справжня Україна, тут завжди витає дух козацької вольниці. Леся Острівська воліє завжди залишатися в епіцентрі того буйного вітру свободи, який звідси розповсюджується на всю Україну. Саме тому «Дикий хутір» завжди підтримує усі козацькі почуття, стає спонсором патріотичних святкувань та вшанувань геройів, будь то будівництво пам'ятника гайдамакам у Матвіївці чи допомога у зведенні козацької церкви Петра Кал-

вишнівки, слив'янки і смородинівки приємно паморочиться голова, а від смачної дичини, чумацької рибної юшки і козацького кулешу почуваєшся як у машині часу, яка повернула тебе за стіл зі справжньою їжею - тією, в якій ховався секрет доброго здоров'я наших пращурів. Тут навіть хліб, спечений ресторанними пекарями, особливий - на домашніх яйцях і молоці, куплених у місцевих жителів. Тож корова й курка, від яких ці продукти взято, самі ростуть на екологічно чистих продуктах, в екологічно чистій місцині. Відчуття

миру Муляві... Зовсім недавно гостювала і малювала свої картини внучка знаменитого Юрія Горліс-Горського - Ляля Лісовська, яка приїхала в Україну з Лондона.

Дніми в «Дикому хуторі» стартували вечорниці - перші у

розваги. 10 грудня - напередодні Св.Андрія або Калити хлопці намагаються доскочіти до високо підвішеної смачної калити і кусонути її - засолоджену медом, прикрашену калиною, приправлену родзинками, горіхом і маком... І знову решта гостей не почуватимуться обабіч свята - на те воно й зв'ється Великими вечорницями. 16 грудня

Цікаво, що поруч з багатим м'ясним меню не приречений тільки сливковати і той, хто поститься. Нинішнього посту дозволено їсти рибу, а рибних блюд тут відсталь. Дніми тут гостювала на вівіт мусульманська делегація з Криму. Хай не љи вони смажене м'ясо дикого кабана, зате перепелине м'ясо і рибу відвідали із задоволенням....

у «Дикому хуторі» відзначатимуть свято Миколая - велику вітху від нього матиме вся родина, а особливо діти, яких чекають додаткові конкурси і гостини у шкарпеточках...

А з 24 грудня розпочнеться тиждень Новорічних корпоративів за участі справжнього Українського Діда Мороза. Який він - хай залишиться сюрпризом. Привідкріємо тільки зацісу таємниці над святковим меню: її буде відсталь і буде вона смачною, а весь святково накритий стіл обійтися всього у 150 гривень. До речі, ресторан працюватиме навіть у Новорічну ніч.

Олегові Тягнибоку, Таракові Силенку, Володи-

**Запрошуємо Вас відсвяткувати
НОВОРІЧНІ СВЯТА та КОРПОРАТИВИ
в українському стилі**

**Українські вечорниці
на «Дикому хуторі»**

Кожну п'ятницю,
вхід за запрошенням.
Можлива доставка автобусом.

тел.: (0472) 566-911,
(0472) 312-974,
(067) 442-79-64

Чигиринський р-н,
с. Мельники, хутір Буда

www.hutirbuda.com e-mail: dukuj_hytir@mail.ru

Роман КОВАЛЬ

ЛЮТИЙ-ЛЮТЕНКО,

Іван Лютий впродовж свого майже стольтнього земного шляху повсюдно творив навколо себе українське життя – життя – справедливе, братське, щедре на чин і офіру. Хоч і доля засудила Лютого-Лютенка на довічне вигнання, що тривало 66 років, – навколо нього завжди була Україна: і в Польщі, і в Німеччині, і в США, ба навіть в Африці.

Народився 1897 року на Звенигородщині в Капустянському лісництві, де працював лісником його батько.

Окрім диплома за шість гімназійних класів, отримав із Московського навчального округу привітання, оскільки був визнаний найкращим студентом з математики. Опір математики, Іван дуже любив спорт. Ще навчаючись, він викладав теорію фізичного виховання і вів практичні заняття. Тут виявився його уміння подавати команди...

Тим часом розпочалася Світова війна. Під впливом російської пропаганди Іван Лютий-Лютенко вирішив іти на фронт – потрапив до 8-го Московського гренадерського полку.

Якось під обстрілом німців (разом з солдатами) він зняв із кірючого дроту трупи російських офіцерів. За це був представлений до нагороди та ще й отримав право продовжувати навчання в Тифліській школі прaporщиків.

На Кавказ поїхав через рідне село. Це була неймовірна несподіванка. Мене ніхто не чекав і не сподівався зустрічати, – згадував Лютний-Лютенко. – І раптом я до хати!.. Радість, утіха, обійти, цілування і слези, рясні слози матері й сестри, що з радості й говорили не могли”.

Побувши вдома два дні, Іван поїхав до Тифліса. У школі вільних місць не виявилося, і юнака відправили в Омську школу прaporщиків. Через вісім місяців здійснилася мрія сільського хлопця – він став офіцером.

«Прибувши в Ромен, я зголосився у штаб дивізії, – згадував Юрій. В канцелярії були офіцери – генерал і полковник, а збоку сиділи якісь дівчата-панянки. Мене запитали, де я хочу служити – в Умані чи в Черкасах? Слухаючи нашу розмову, дівчата перекидалися стиха між собою словами, сміючись, а потім одна з них і каже до мене:

– А чого то ви цвєнькаєте по-чужому?.. Ви ж українець!..

Тут і офіцер, що оформляв мої папери, заговорив до мене по-українському. Це було для мене дуже дивною і дуже милою неспо-

Ось Вони – «українські буржуазні націоналісти», якими жахала більшовицька пропаганда. На першій світлині – солдати регулярної Армії УНР слухають кобзаря з Канівщини Антіна Митяя, на другій – повстанці з гармошкою і трофеїною балалайкою в Холодному Яру. Ви помітили в цих обличчях щось неприємніше, аніж у обличчях Троцького чи Котовського?..

дівсанкою, якої я і думкою не міг припустити, а не те що почутти. Після оформлення паперів ми пішли всі разом на вечерю».

Івана призначили помічником командира 12-ї роти 290-го полку, що дислокувався в Черкасах. Прослужив він на цій посаді півроку. А тоді... прогриміла Лютнева революція.

В Армії УНР

Невдовзі 290-й полк очолив Володимир Сікевич, який визнавав Центральну Раду. За її наказом повів свою частину проти більшовиків, що наступали з Харкова. Неподалік Гребінки зустрілися... У затятому бою іван був поранений у ногу. Одужавши, повернувся до полку. Невдовзі вже бився проти більшовиків неподалік станції Бобринської. Це були переважно червоні матроси з Чорноморської флотилії, – розповідав він. – І хоч вони були регулярні фронтовики, “купані в морі, сущені бурями і гартою сонcem”, як любили чванувати підкresлювати, та на суші вони показалися неповороткими, а в деяких ситуаціях зовсім безпорадними. Ми їх розбили вщент!”

За Директорії сотник Лютий-Лютенко отримав призначення на посаду командира 25-го Черкаського куреня, що дислокувався у Смілі. «Одного разу, на вузловій станції Цвіткове, зустрілися ми з дезертирами, що, залишивши фронт, зі зброяю в руках і в по-вному виряді їхали цілим ешелоном. Просякли насрізь більшовицькою пропагандою,

вони, в основному росіяни, взялися зривати з нас офіцерські погони і жовто-блакитні відзнаки. Мій товариш вихопив шаблю і відтів нахабі руки, що простяглася до його мундира. Зчинивши гармідер з “обцепонятним” матюками, здавалось, спалахне бій і кровопролиття. Але зразу, ніби на якусь команду, дезертири притихли. Мабуть, побоялися битися з нами...

Відступаючи разом із Запорозькою дивізією під командою Олександра Загродського на Христинівку, Лютий занедував на тиф. Залишивши товариша в уманській лікарні, запорожці помандрували далі. А в Умань вдерлися москалі. “В першу чергу кинулисі вони до шпиталю виловлювати хворих старшин, перевірючи руки всіх хворих... – гадував сотник. – Якщо на руках були мозолі, тверді і порепані долоні, то цей для них був “свої”. Коли ж руки були чисті, гладенькі – стріляли просто в ліжках”. Лютого врятували сестра милосердя. Вона забинтувала йому обидві руки по лікті, мовляв, вони знівечені вибухом міни...

Вдома

Лікувався в уманській лікарні цілий місяць. Потім знайомі перевезли його на хутір, що входив до місцевості, де разом із братами Дерещуками партизанила отаман Маруся. За місяць Лютого-Лютенка перевезли до Мокрої Калигірки, біля якої “гуяв” отаман Гризло, “дуже толковий, розумний чоловік, старий революціонер”.

І ось Іван переступив поріг рідного дому... А “по селах лунала стрілянина. Було чути крики, плач дітей, голосіння-благання жінок і гавкіт собак. Це був розгул більшовицьких “карательних отрядів”. І так день-у-день”.

Лютий-Лютенко зустрівся із Семеном Гризлом, який розповів про своє “лісове мистецтво”, про засади повстанського руху... Отаман наполягав, щоб Іван як сотник

Всіх бандитів (35 осіб) переловили і, попри благання священика, на другий день розстріляли за селом, довкола глинища.

За тиждень розстріляли ще сімнадцять... У сусідніх селах робилося те ж саме: селяни карали на смерть збільшовичів односельчан-грабіжників. “От до чого привела більшовицька наука “Грабуй награбоване!”, – підивив підсумок Іван Лютий-Лютенко.

Незабаром село знову зайняли більшовики, почалися масові арешти, і Лютий-Лютенко, щоб уникнути в'язниці, пішов у ліс.

На повстанській стежці

На стрімку повстанську стежку Іван Лютий-Лютенко став 1919 року, взявши собі ім’я легендарного ватажка гайдамаків XVIII ст. Івана Гонти. Продовжити збройну боротьбу після тяжкого поранення в лавах Армії УНР спонукали масові розстріли, сконці більшовиками у селі Товмач, звідки походила його дружина. Того дня каральний відділ червоних розстріляв кожного десятого селянина.

Подібні розправи москалі здійснили і в інших звенигородських селах та містечках. Зокрема, у Мокрої Калигірці більшовики розстріляли сімнадцять українців і п'ятьох євреїв, які шили для повстанців чоботи й одяг. За цей злочин Лютий-Лютенко і Семен

й багато ящиків патронів та гранат. Гармати, яких ми не могли взяти, понівечили як могли, замки повитягали з них і взяли з собою, щоб десь по дорозі викинути їх. Різних текстильних матеріалів, консервів, тютюну, вина тощо набрали зо два десятки підвід. Тріумфально упоравшись з усім, без жертв у людях і без ранених, ми з баґатими трофеями вернулися до Холодного Яру”.

Поблизу Лебединського монастиря загін отамана Гонти наскочив на великий і добре збройений відділ більшовиків, який, замість утікати, як це часто бувало, коли повстанці нападали на них зненацька, пішов у контрнаступ. “Тільки-що розгорівся бій, як ми помітили, що на нас наступає інший більшовицький загін, – згадував Лютий-Лютенко. – Збагнувшись дурне наше становище, ми мирно відступили в балку, і два загони більшовиків завзято стріляли один на одного. Коли ж зоріні турвалися, припинили стрілянину і почали зближатися... то вияснилося, що їх небагато й залишилося. Тоді ми вдруге наскочили на них із балки і добили до решти. У цій сутиці не залишився живим ні один... Поплатилися я ми кількома вбитими й пораненими”.

Розвідка доповіла, що наближаються ешелони з рекрутами. В Кальниболоті (нині це – районний центр Катеринопіль на Черкащині – ред.) повстанці зірвали динаміт залізницею, зупинили ешелони і перемогли у завзятому бою. Втрати більшовиків були значні, але й Гонта недорахувався десяти козаків.

Загін вирушив на Вільшану – Христинівку, а згодом завернув на Ананьїв. Ніде не було ніякої влади: денікінці відступили, більшовики ще тільки наблизились. Отаман Гонта і Гризло разом з іншими ватажками вирушили у рейд на Херсонщину...

Північніше Умані Лютий прийняв бій із частинами 45-ї советської дивізії. Далі шляхом пролії через Вільшану, Звенигородку, Корсунь... По дорозі повстанці розбивали дрібніші й більші більшовицькі загони, але червоні завдавали їм “чимало болючих несподіванок”. Та на місце забитих повстанців ставали інші, зокрема і полонені червоноармійці-українці, тож загін не меншав. Через Черкаси та Смілу повернулися до Холодного Яру, “щоб хоч трохи відпочити від неймовірної перевтоми”.

У жовтні 1920 року надійшла звітка, що насувається армія Будьонного. Більшість отаманів хотіли зійти з дороги, пропустити їх – нехай б'ються з Врангелем!

Гонта обстоював іншу думку. Він стверджував, що будьонівці виснажені в тяжких боях з українсько-польським військом та довгим переходом із заходу України на півден. І якщо несподівано на них наскочити з кількох боків, можна сподіватися на успіх.

Гризло мусили помститися.

Нашвидкуруч зібрали в Сухій Калигірці понад тисячу козаків. Близько третьої ночі, знявши застави, наскочили на заспаних москалів. Мало кому з клятих напасників пощастило врятуватися. Як зійшло сонце, гайдамаки пішли на пошуки тих, що поховалися в ярах. Знаходили і безжалісно добивали.

Вітка про славну перемогу блискавично рознеслася по селах. І до Гризла та Гонти звідсіль почали сходитися гайдамаки. Нові бої з червоними не забарися. “Наши повстанці-партизани – це в основному “зелепухи”, новачки у воєнному ділі, – згадував Лютий-Лютенко. Навіть не всі уміли орудувати як слід зброею... З харчами клопоту у нас не було. Селяни в усьому нам сприяли. Ніколи ні в чому не відмовляли. Навпаки – самі допитувалися, чого нам бракує, і пропонували все, що мали, бо знали, що ми їх захищаємо... А от щодо зброї та амуніції було скруто.

Спочатку, як організовувалися повстанці, то кожний, хто йшов до “яру”, приносив із собою зброю... Чимало й селян призвали, що мали закопане або те, що знаходили випадково, залишене чи загублене військами. Але всі ці запаси скоро зужилися і для нас лишалося єдине “постачання” – відбивати зброю і амуніцію у більшовиків”.

Влітку 1920 року, під час наступу більшовідійців під командуванням генерала Шкуро, розвідники повідомили, що зі Знам'янки тікають більшовики. Їх було там близько трьох тисяч. Вони мали багато зброї, боєприпасів, харчів і різних товарів. Гонта, не гаючись, зв'язався з отаманами Загороднім і Заболотним, які тоді стояли у Чорному лісі, щоб разом наскочити на червоних.

“Ми більшовиків перемогли, але в одчайдушному, завзятому бої і з великими

ЗВЕНИГОРОДСЬКИЙ ОТАМАН

Сподіваючись-таки на підтримку побратимів, отаман Гонта — на свій страх і ризик — загоном у 800 козаків атакував червоних. “Наскок був успішний. Лава будьонівців захисталася... Наш удар зчинив серед будьонівців замішання, хаотичний безлад”. Та вороги зоріентувались, впорядкували свої лави, кинулися в атаку. Загін Гонти потрапив в оточення... Допомога від Гризла не прийшла, — Лютий-Лютенка відчув себе зрадженим. Бій був упертий. І хоч повстанці Гонти билися мужньо, їх таки побили.

Ось як отаман описував останні хвилини поєдинку: “Бій тривав годин три, і прийшов кінець... Я приготувався вмирати. Підпovz на якусь крислату й безверху деревину і сів на присторчі, підклавши під себе дві японські бомби. Вирішив умирati, але чекав, щоб довкола мене скupчилося якомога більше будьонівців... Хотілося, щоб моє життя їм дорого обійтися. I... чудо! Будьонівці на різних віддалях обабіч мене проїхали й помінули, не помітивши... Мені аж соромно стало... Сповзнувши з деревини на землю, перехрестився і подякував Богові за предвіснє спасіння... Йдучи між трупами, натрапив я на вбитого сотника Петрова зі Шполи. Розривна куля розшматувала його груди так, що серце було видно як на тарліці. Я став на коліна, поцілував його в чоло, перехрестив і пішов далі. По дорозі збирав своїх козаків-недобитків, але, на жаль пре-бульчий, не багато їх живих і здорових на-збиралося. Розшукав я і Гризу, полаявся з ним на смерть”.

Не мав рациї Лютий-Лютенко, адже Гризло та Яблучко дотримувалися святих партізанських заповідей — уникні фронтального бою з численнішим ворогом...

Після цієї дошкульної поразки Гонті вдалося знову зібрати загін — у п'ятисячі козаків.

У жовтні 1920 року, коли Кость Степовий-Блакитний склав із себе обов'язки Головного отамана Холодного Яру, постало питання щодо нового керівника. На військовій нараді в Матвіївці, стверджував підхорунжий Чорноліського полку Михайло Дорошенко в книзі спогадів “Стежками Холодноярськими”, Головним отаманом Холодного Яру було обрано Івана Гонту.

Іван Лютий, зазначав, що всі повстанці “були настроєні війовниче против ворогів. Цілком захищали українські інтереси і старались провадити їх в життя: мова уживалася рідна кождим. Мета всіх їдна — здобути державу рідну... Партизани з населенням їшли рука об руку, скажу так: щоб населення не підтримувало повстанців, то таких не існувало би. Всі прихильно ставились до повстанців, помагали, в скрутний мент ховали і допомагали військам, а також хлібом (i) зброяю, як такова у них була”.

Холодноярські отамани до кінця залишилися вірними екс-керівництву екс-Директорії, точніше, міфу про національний провід. Лютий-Лютенко стверджував, що станом на другу половину квітня 1922 р. весь район Холодноярської організації стоять на засадах УНР.

Хоча офіційно УНР була безвладною на українській території від 21 листопада 1920 року — дня переходу Збруча... Останніми представниками влади Української Народної Республіки були отамани.

Трагедія українських повстанців

На початку 1920-х років советська влада завдала підступного удара — i не каральними експедиціями, а новою економічною політикою — так званим непом.

Переконавшись, що українське село перемогти репресіями неможливо, червоні окупанти підішли до проблеми з протилежного боку: вирішили дати селянину деякий час пожити — i “продразвійорстка”, тобто необмежений грабунок, була замінена “продподатком”. Селянину дозволили торгувати. I український господар, який знульгувався за мирною працею, надав перевагу не боротьбі за незалежність, а можливості сито жити в рабстві.

Селяни швидко розживалися, багаті. Паралельно зі зростанням добробуту почало змінюватися їхнє ставлення до повстанців, які “заважали” господарювати, наражали їх на небезпеку.

«Ми, повстанці, втрачали єдиного союзника, що мали, — село... До того що й чутки день-у-день до нас прилітали про ліквідацію

большевиками українських повстанських загонів у різних кінцях України. Ми не мали можливості перевіряти, чи ці вістки були правдиві, чи придумані большевиками, але вони впливали дуже погано на настрій бійців... Безнадійність, зневіра підмінували козацьку завзятість сумнівами... Раніш селяни, йдучи чи їduчи на базар, мали при собі зброю, і як зустрічалися по дорозі з большевиками, то не втікали, а стріляли, нападали на них. Тепер зовсім не ті стали — примирися, загосподарювались, стали баґатії...

Ми змінили тактику. Старалися обмінати села, щоб не стягати на селян большевицькою помсти”.

Якося дійшла чутка, що з’явився “маніфест Троцького та Якіра про амністію”. Кати українського народу “прощали всі провини” повстанцям — якщо ті зададуть зброю, вийдуть із лісів і виявлять свою лояльність до советської влади.

— Я большевицькій амністії не вірю і ніколи не повірю. За кордон також не спішуся... Я ще буду воювати! — відповідав отаман Гонта. Такої думки були й інші командири — Гризло, Карась, Залізняк, Зabolотний, Загородній...

Та деякі козаки, спокусившись приманкою ласкавих слів в оголошенні амністії, зібрались залишити загін. Довірливих чекало гірке розчарування: усіх “амністованих” привезли до Харкова, у в’язницю на Холодну гору, і невдовзі розстріляли. “Смертний присуд їм підписали ті самі, що й “амністію” підписували...”

Так шанують большевики свої власні закони і так дотримують своє слова честі”.

— Нас залишалося менше і менше, — змальовував найтрагічніші дні отаман Гонта. — Нас большевики били з усіх боків і гонили з місця на місце. Карапні загони большевики збільшили кількість бійців удвічі, протиставитися їм ми не мали сили і мусили втікати. Коло замикалося. Бо —

Іван Лютий-Лютенко. Фото 1949 року.

ротьбі нашій наступав край... Большевики вже й мое правдиве прізвище знали. Тож доля моєї родини не переставала мене турбувати ні на мить... Ще коли я потайки навідував родину, то завжди благав батьків і жінку, щоб відмовилися від мене; щоб пішли до сільської управи і міліції та заявили, що я не тримаюся дому, невідомо де перебуваю, не піклуюся дітьми, жінкою, ні старими батьками. Просив і радив батькам і жінці, щоб звинувачували мене перед владою якнайтяжче, бо від моєї негативної характеристики буде залежати в немалій мірі їхня доля. Мої прохання й пораду родичі, особливо мама жінка, рішучо відкидали”.

На стала зима. Отаман Гонта постановив розпустити загін. Прощання було гірким: побратими розуміли, що побачитися вони зможуть хіба на очній ставі в ЧК...

“Була сурова зима... — завершував оповідь про останні дні на Батьківщині Іван Лютий-Лютенко. — Троє нас, що вирішили бути разом до кінця, купили пару коней і сани, роздобули кілька мішків солі і так, “торгуючи сіллю”, добралися аж до Новограда-Волинська... Користуючись широкою порадою священика, пішов я до чоловіка — “кордонного фахівця”, і ми ціє ж таки нічі переплигнули кордон до Польщі”. Так завершився страдницький шлях отамана Гонти на Батьківщині.

Еміграція

З України, окупованої росіянами, отаман Гонта перешов в Україну, окуповану поляками... I став знову Іваном Лютим. Почалася нелегка, понад півстолітня, дорога на чужині...

Потім був Львів, в’язниця в Перешиблі, колючі дроти табору для інтернованих вояків Армії УНР у Каліші. I тюрма, куди потрапив за підозрою у тому, що він більшовицький агент. Все ж із в’язниці його витягли жінки високих польських урядовців, яким він 1919 року допоміг виїхати з України до Польщі.

Отаман перешов в Іванцівичі на Полісся, де заснував Український еміграційний комітет, який розгорнув бурхливу культурницьку діяльність: завдяки Лютому-Лютенку почали діяти український хор, самодіяльний театр, українська школа... Це викликало занепокоєння місцевих польських властей.

Іван Лютий зайнявся комерцією: торгував лісом, ялинками тощо. Не забував частину прибутку віддавати на українські потреби. А українське культурне життя в Іванцівичах било джерелами. Відтак ставлення польської влади помітно гіршало. Скориставшись ухваленням нової поправки до закону, якою українським та білоруським втікачам із ССР заборонялося жити в прикордонній смузі, поліція наказала Лютому-Лютенку забратися з Польщі. “Тут вам не Україна!” — з ненавистю випалив воєвода Костек-Бернадський. I Лютий перешов у корінну Польщу, в м. Мости, де влаштувався на фанерну фабрику.

Хоч рішення поляків про його висилку за-

вдало чимало незручностей і збитків, але врешті-решт врятувало його: коли росіяни спільно з німцями гарячкою ділили Польщу, чекісти знишили в прикордонних областях всіх “петлюрівців”, які не встигли вийти. Потрапили в смертельні лабети й отамани Ананій Волинець та Яків Водяний.

А в Мости прийшли німці. Лютий-Лютенко продовжив комерційну діяльність, тепер вже у Володаві-Підляській, де очолив Союз українських кооперативів. У Krakovi, куди їздив у справах, колишній отаман зустрівся з колишнім командармом Михайлом Омеляновичем-Павленком. У Польщі тоді мешкало чимало українських діячів: релігійних, військових, політичних. З багатьма Лютий-Лютенко зустрічався — з генерал-хорунжим Володимиром Сальським, професором Володимиром Кубійовичем, полковником Петром Дяченком, Осипом Бойдуніком, Романом Сушком, єпископом Мстиславом (Скрипником) та іншими. I чи не всім Лютий допомагав матеріально. Коли приїздив до Barshawi, обов’язково відвідував президента еміграційного уряду УНР Андрія Лівицького, давав йому гроші та харчі... Згодом Іван Лютий-Лютенко перешов до м. Холма, де став директором Кооперативного союзу. Як і на попередніх посадах, Іван Макарович виявив себе не лише талановитим підприємцем, а й щедрим і постійним меценатом української справи.

Допомагав він і військовополоненим Красної армії, зрозуміло, землякам... Багатьох з них за його протекцією німці звільнили з концтаборів. Повернувшись в Україну, вони й принесли вістку батькам, дітям та першій дружині Валентині про їхнього сина, батька і чоловіка. Це спонукало Олександра, сина

Івана Макаровича від першого шлюбу, через всю окуповану Україну приїхати до Холма, щоб знайти батька. З ним він і залишився.

4 червня 1942 року Лютий-Лютенка арештувало Гестапо. Півроку просидів він у в’язниці м. Любліна. I знову унік смерті: українська громада Холма офіційно звернулася до німецької влади з проханням звільнити його. Вийшовши з люблінської в’язниці, Лютий-Лютенко знову творить добрі дії: використовуючи зв’язки, бере на поруки 42 молодих українських націоналістів, яких арештували за розклоєння анти-німецьких летючок. Їх збиралися стратити....

Коли фронт наблизився до Холма, почалася спішна евакуація. Раптом виявилось, що потяг, у якому зібралися понад 700 українців, не має локомотива. Завдяки щедрим дарам Лютий-Лютенка польським залізничникам паротяг знайшовся. I всі ці українці врятувалися, серед них і 12 православних єпископів, майдутній патріарх УАПЦ Мстислав, а також 120 православних і 30 греко-католицьких священиків. Був у тому поїзді й видатний письменник Аркадій Любченко зі своїм сином...

Залізницею дісталися до Словаччини. Звідси віткачі розсялися по всьому світу. Шлях Лютий-Лютенка і його родини проляг через Крініцу, Бад-Кісінген і Берлін до Мюнхена. Тут і зупинилися. 1947 року Лютий-Лютенка обрали головою Парафіяльної ради УАПЦ Святої Покрови. В травні того ж року він фінансував проведення Собору УАПЦ, який відбувся у Мюнхені. Опікувався колишній отаман і студентами Богословської академії УАПЦ.

14 березня 1948 року з нагоди 15-ї річниці Голодомору Іван Лютий-Лютенко ініціював і організував разом із СУМОМ панаходу і величезну українську маніфестацію вулицями Мюнхена. Ця акція привернула увагу західної преси до геноциду, який здійснював комуністичний режим в окупованій Україні.

1951 року Лютий-Лютенко з родиною виїхав до Марокко. Оселилися в Рабаті. I серед марокканців вдалася комерція, прибуток від якої йшов і на потреби української комуни.

Патріотизм і національна свідомість марокканців одвертій і очевидніший. У нас, народість, про національну свідомість треба розпитувати у людей, бо голим оком її не вловиш. Та й патріотизм наш законспірований, затаєний десь глибоко всередині. Назовін він пробивається не часто, не завжди вчасно й неналежно обдумано; частіше спалахує для того, щоб блиснути і погаснути, не спаливши своїм спалахом зла і не принісши добра Україні”. Гіркі слова людини, яка має право так казати...

1956 року родина Лютих виїхала на постійне проживання до США. Оселилися у Нью-Йорку. Іван Макарович заснував фірму “Вікінг” і знову зайнявся комерцією. Брав активну участь у церковних і громадсько-політичних організаціях, багато жертвував на

Православний календар

ГРУДЕНЬ

1 - Седмиця 25-а по П'ятидесятниці. Мч. Платона, мчч. Романа, Варула, мчч. Закхея, Алфея.

2 - Прор. Авдія, прп. Варлаама, ігум. Печерського, прп. Іларіона, прмч. Адріана.

3 - Прп. Григорія Декаполіта, св. Прокла, патр. Константино-польського. Передсвято Введення в храм Пресвятої Богородиці.

4 - ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.

5 - Апп. з 70-ти: Филимона, Архипа, мч. Максима.

6 - Св.Амфілохія, св. Григорія, мч. Сисиня.

7 - НЕДІЛЯ 25-та по П'ятидесятниці. Влмц. Єкатерини, мчч. Меркурія, Порфірія, мч. Августі, прп. Симона.

8 - Седмиця 26-а по П'ятидесятниці. Сщмч. Клиmenta, сщмч. Петра, архієп. Александрійського. Віддання свята Введення.

9 - Прп. Алипія Стовпника, прп. Якова пустельника.

10 - Влмч. Якова, прп. Палладія, Романа.

11 - Прмч. Стефана Нового, мч. Іринарха, мчч. Василія, Григорія.

12 - Прп. Нектарія Печерського, прп. Акакія.

13 - Св. ап. Андрія Первозванного, св. Фрумента.

14 - НЕДІЛЯ 26-а по П'ятидесятниці. Прор. Наума, прав. Філарета Милостивого.

15 - Седмиця 27-а по П'ятидесятниці. Прор. Авакума, прп. Афанасія, Андрія, Феофила, св. Степана Сербського.

16 - Прор. Софонії, прп. Сави, Феодула, Іоана.

17 - Влмц. Варвари, мч. Юліанії, прп. Іоана Дамаскіна.

18 - Прп. Сави Освященого, прп. Кіріона, Захари Єгипетських, мч. Анастасія.

19 - СВТ. МИКОЛАЯ АРХІЄП. МІР ЛІКІЙСЬКИХ.

20 - Св. Амвросія, еп. Медіоланського, прп. Антонія, прп. Іоана постника.

21 - НЕДІЛЯ 27-а по П'ятидесятниці. Апп. з 70-ти: Софена, Аполоса, Кифи, мч. Анфіси, прп. Потапія, прп. Кирила.

22 - Седмиця 28-а по П'ятидесятниці. ЗАЧАТТЯ ПРАВ. АННОЮ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ.

23 - Мчч. Єромогена, Минни, Євграфа, св. Йоасафа.

24 - Прп. Даниїла, прп. Николая Печерського, мчч. Міракса, Акепсія, Аїфала.

25 - Сщмч. Александра, еп. Єрусалимського, прп. Ферапонта, св. Спиридона.

26 - Мчч. Євстафія, Євгенія, Ореста, мч. Луки.

27 - Мчч. Фірса, Калиника, Левкія, Аріана, Аполонія.

28 - НЕДІЛЯ 28-а по П'ятидесятниці. Святих Праотців. Сщмч. Елеферія, мч. Корива, прп. Павла.

29 - Седмиця 29-а по П'ятидесятниці. Прор. Аггея, мч. Марина, блж. Феофанії.

30 - Прор. Даниїла і отроків: Ананії, Азарії, Мисайлі, прп. Стефана.

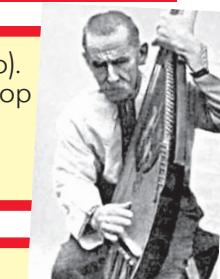
31 - Мчч. Севастіана, Марка, Клавдія, мч. Зої, св. Модеста, еп. Єрусалимського.

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ
28 листопада – 5 грудня

28 листопада 1654 р. — почалася героїчна оборона козацької фортеці Буша на Поділлі від польських військ (30 листопада оборонці підірвали себе разом з фортецею).

28 листопада 1898 р. народився Василь ТАТАРСЬКИЙ, генерал-хорунжий Армії УНР, начштабу бригади УНА (1945).

28 листопада 1941 р. помер Осип СОРОХТЕЙ, художник, член "Артистичної горстки" УСС та Пресової кватири УСС.

28 листопада 1972 р. помер kobzar Євген АДАМЦЕВИЧ (на фото).

28 листопада 2006 р. — Верховна Рада України визнала Голодомор актом геноциду проти українського народу.

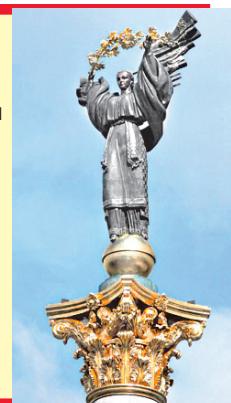
28 листопада 2008 р. — демонтовано пам'ятник Леніну на центральній площі Черкас.

29 листопада 1859 р. народився Кость ЛЕВИЦЬКИЙ, перший голова уряду ЗУНР.

29 листопада 1879 р. народився Григорій ЧУПРИНКА, поет, козак Богданівського полку.

29 листопада 1899 р. народився Григорій КОСИНКА (СТРІЛЕЦЬ), поет, козак Дніпровської повстанської дивізії отамана Зеленого.

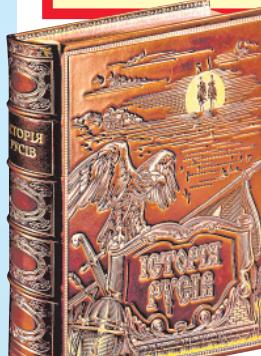

30 листопада 1763 р. почалася судова реформа в Україні.

Універсалом гетьмана Кирила Розумовського в Україні запроваджено суди - земські (для цивільних справ), гродські (для кримінальних) та підкоморські (для земельних). Генеральний суд став найвищою апеляційною інстанцією.

30 листопада 1945 р. народився Анатолій КУЩ, український скульптор, народний художник України, автор Монументу Незалежності в Києві і циклу пам'ятників «Шляхи Тараса» на Черкащині.

30 листопада 1951 р. народився Назарій ЯРЕМЧУК, співак, народний артист України.

1 грудня 1717 р. народився Григорій КОНИСЬКИЙ, український письменник та церковний діяч, єпископ, лімовірний автор «Історії русів».

1 грудня 1902 р. народилася Олександра СОКОЛОВСЬКА, легендарний отаман Маруся.

1 грудня 1991 р. український народ на референдумі проголосував за створення Української держави.

2 грудня 1015 р. князь Ярослав МУДРИЙ посів у Києві велиkokняжий престол.

2 грудня 1958 р. помер Олександр ГРЕКІВ, начальний вождь УГА, командувач Армії УНР.

3 грудня 1722 р. народився Григорій СКОВОРОДА, видатний український просвітник, поет та мандрівний філософ.

3 грудня 1937 р. москалі стратили командира технічної сотні УСС, старшину Армії УНР Івана СІЯКА.

3 грудня 1962 р. помер четар УСС Зенон НОСКОВСЬКИЙ.

4 грудня 1638 р. — після поразки козацького повстання під проводом Я. ОСТРЯНИЦІ і Д. ГУНІ козацька рада ухвалила в урочищі Маслів Став «Ординації Війська Запорізького реестрового».

5 грудня 1917 р. — У Києві відкрито Українську державну академію мистецтв. Першим її ректором став видатний український графік Георгій НАРБУТ, автор перших поштових марок і грошових знаків УНР.

5 грудня 1923 р. помер член Бойової управи Легіону УСС та СВУ, етнограф Іван ЧУПРЕЙ.

Свідоцтво про державну реєстрацію

ЧС-669Р від 8.12.2010 року

Козацький край

Головний редактор —
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор — Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску — Петро ДОБРО
тел.: (0472) 31-29-74
Засновник — Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ — 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005,
E-mail: Cossack_land@i.ua

Газета віддрукована в ПП "Видавництво "Республіка",
м.Черкаси, вул.Вербовецького,1а. Тираж — 10 000 екз.
Замовлення №